

zaaknummer 2011T574

4 juni 2013

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [land],
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mr. T.W.H.M. Weller, advocaat te Eindhoven.

tegen

wijlen [naam],
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde 1,
tijdens zijn leven lid van de Congregatie van de Broeders Franciscanen van Blijerheide.

en

wijlen [naam],
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde 2,
tijdens zijn leven lid van de Congregatie van de Broeders Franciscanen van Blijerheide.

en

wijlen [naam],
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde 3,
tijdens zijn leven lid van de Congregatie van de Broeders Franciscanen van Blijerheide.

en

de assistent van de ziekenbroeder, naam onbekend,
hierna ook te noemen: aangeklaagde 4.

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 6 februari 2012. Op 12 april 2012 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van mr. R.P. Baetens, advocaat te Tilburg.

Op 19 maart 2013 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klager heeft via zijn juridisch adviseur mr. T.W.H.M. Weller laten weten dat hij voorlopig niet naar Nederland zal komen en dat wat hem betreft de zitting kan plaatsvinden buiten zijn aanwezigheid. Ter zitting wordt klager vertegenwoordigd door mr. Weller, voornoemd, en de heer [naam] van Mea Culpa.

De congregatie Broeders Franciscanen van Bleijerheide heeft zichzelf in 2003 opgeheven, derhalve is er in deze geen vertegenwoordiger van het kerkelijk gezag ter zitting aanwezig.

Ter zitting is bepaald dat klager de uitgewerkte zittingsaantekeningen krijgt toegestuurd waarop hij mag reageren.

Mr. Weller heeft bij mail van 29 maart 2013 een formulier 'Toestemming gebruik melding/klacht als steunbewijs' van [naam] inzake 2011T563 toegestuurd.

Voorts heeft mr. Weller bij brief van 26 april 2013, ontvangen d.d. 29 april 2013, een formulier 'Toestemming gebruik melding/klacht als steunbewijs' van [naam] inzake meldingsnummer 2011-1907/2013T984 toegestuurd.

Op dezelfde datum heeft mr. Weller een brief gestuurd met als bijlagen een formulier 'Toestemming gebruik melding/klacht als steunbewijs' van [naam], inzake 2012T292, het advies in voornoemde zaak van [naam] d.d. 28 juni 2012, het advies inzake 2011T585 van [naam] en een formulier 'Toestemming gebruik melding/klacht als steunbewijs' van [naam], inzake 2013T970.

Per mail van 26 april 2013 heeft mr. Weller de reactie van klager op de zittingsaantekeningen aan het Meldpunt doen toekomen, welke klager op 24 april 2013 heeft verstuurd.

Tenslotte heeft de Klachtencommissie kennis genomen van de mailwisseling tussen mr. Weller en het Meldpunt van 29 april 2013 en 1 mei 2013.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1. Klager verbleef in de periode van 1952-1959 op het jongensinternaat [naam] te [plaats]. Vanwege de scheiding van de ouders van klager is hij op 8 à 9-jarige leeftijd op het internaat geplaatst.

Ten aanzien van aangeklaagde 1:

Aangeklaagde 1 had regelmatig toezicht op de slaapzaal. Hij kwam dikwijls 's nachts in zijn pyjama naar klager om hem wakker te maken en had dan een flauwekul verhaal over iets wat klager overdag fout zou hebben gedaan. Aangeklaagde 1 nam klager mee naar het waslokaal achterin de slaapzaal. Klager moest daar zijn pyjamabroek uitdoen. Aangeklaagde 1 zette dan zijn voet op een stoel, waarna klager over het been van aangeklaagde 1 moest gaan liggen met zijn billen omhoog. Klager kreeg dan een 'pak slaag'. Dit pak slaag stelde niet zoveel voor. Aangeklaagde 1 aaide klager over zijn billen, de vingers van aangeklaagde 1 streelden de anus en ballen van klager, de vingers drukten daarbij vaak zacht op de anus van klager. Korte tijd later ging aangeklaagde 1 over tot vingerpenetratie. Af en toe kreeg klager tussendoor een klap. Na een tijdje drukte aangeklaagde 1 klager plotseling stevig tegen zich aan en begon dan 'te trillen'. Jaren later begreep klager, dat aangeklaagde 1 dan iedere keer klaar kwam. Dit misbruik heeft meer dan 70 keer plaatsgevonden, waarbij telkens ook sprake was van vingerpenetratie.

Ten aanzien van aangeklaagde 2:

Aangeklaagde 2 was eerst hoofd van de lagere school en later werd hij hoofd van de mulo. Klager mocht steeds de krant naar zijn kantoor brengen. Klager werd hierdoor door de andere jongens gezien als het 'lievelingetje'.

Aangeklaagde 2 liet klager altijd naar zich toekomen om hem 'goed aan te kleden'. Klager zorgde er iedere keer voor dat zijn overhemd perfect in zijn broek zat maar steeds was het niet goed genoeg naar de smaak van aangeklaagde 2. Steeds moest klager naar hem toekomen. Aangeklaagde 2 bleef in zijn bureaustoel zitten en begon te friemelen aan het 'pikkie en de ballen' van klager ook werd klager over zijn billen geaaid. Na korte tijd bracht aangeklaagde 2 zijn hand onder de billen van klager door en stopte hij een vinger in de anus van klager, waarbij aangeklaagde 2 klager bleef aankijken. Klager probeerde zich bij dergelijke gelegenheden krampachtig te verzetten, met name ook tegen zijn vingerpenetraties.

Voorts gebeurde het dat klager over de schoot van aangeklaagde 2 moest liggen, omdat hij iets verkeerd zou hebben gedaan. Aangeklaagde 2 sloeg klager dan met een grote liniaal op zijn billen.

Ook is het voorgekomen dat aangeklaagde 2 klager seksuele voorlichting gaf. Aangeklaagde 2 zat dan achter zijn bureau, klager moest naakt voor hem staan. Aangeklaagde 2 stelde vragen als "Weet je waar dit voor dient?", "Speel jij er wel eens mee?" of "Wordt hij dikwijls hard?". Terwijl aangeklaagde 2 dergelijke vragen stelde, speelde hij met de piemel, ballen en anus van klager.

Het misbruik door aangeklaagde 2 is jarenlang doorgegaan. Klager stelt dat hij misschien wel 100 maal seksuele voorlichting heeft gehad van aangeklaagde 2. Soms werd klager langere periode met rust gelaten, wellicht omdat hij een ander slachtoffer had gevonden.

Ten aanzien van aangeklaagde 3:

Aangeklaagde 3 was een vrij kleine, dikke, ronde man die werkzaam was als ziekenbroeder.

Toen klager een jaar of 11-12 was brak hij zijn linkerarm bij het verspringen. Klager moest naar de ziekenboeg en vervolgens met aangeklaagde 3 naar het ziekenhuis. In het ziekenhuis werd de arm van klager onder narcose gezet. De arm moest in het gips.

De volgende dag moest klager voor controle naar de ziekenboeg komen. De deur ging op slot en klager moest zich helemaal uitkleden. Aangeklaagde 3 hielp hem daarbij, omdat hij maar één arm kon gebruiken. Vervolgens moest klager op de onderzoekstafel gaan liggen. Aangeklaagde 3 deed erg lang over het temperatuur. De thermometer ging vele keren in en uit het achterste van klager. Aangeklaagde 3 friemelde met zijn vingers, kontgaatje van klager werd opengetrokken en de thermometer ging er weer in. Ook penetreerde aangeklaagde 3 klager met zijn vingers. De temperatuur moest worden opgemeten, omdat hij wel koorts kon hebben na het zetten van zijn gebroken arm.

Na het temperatuur zou klager onder narcose gebracht worden net als in het ziekenhuis, omdat dat beter zou zijn voor het onderzoek. Dat geschiedde met etherlappen.

Wat aangeklaagde 3 met klager heeft gedaan weet hij niet, maar klager kan zich wel herinneren dat hij nadien een paar dagen last had van jeuk en pijn in zijn anus. Destijds ging klager er vanuit dat het was veroorzaakt door het thermometer-gedoe.

Een dergelijke controle onder narcose heeft daarna nog een keer plaatsgevonden, waarna klager weer jeuk en pijn aan zijn anus had. Deze tweede keer gebeurde het in aanwezigheid van een 'broeder-assistent'.

Na deze tweede controle onder narcose heeft klager heftig geprotesteerd, waarna hij dergelijke onderzoeken niet meer heeft hoeven ondergaan.

Het misbruik door aangeklaagde 3 heeft ongeveer 6 weken geduurd, zolang als klager met zijn arm in het gips zat en voor controle naar aangeklaagde 3 moest.

Met de kennis die klager nu heeft gaat hij ervan uit dat hij is verkracht.

Het was bekend bij alle leerlingen dat je maar beter niet naar de ziekenboeg moest gaan, want al ging je alleen maar voor een aspirientje, je stond onmiddellijk naakt en werd 'medisch betast', waarbij vrijwel uitsluitend aandacht werd besteed aan de anus en piemel.

Ten aanzien van aangeklaagde 4:

Dit was de assistent van aangeklaagde 3. Klager weet geen naam van deze aangeklaagde 4. Klager denkt dat het iemand was van het seminarie [naam]. Deze aangeklaagde 4 was aanwezig toen klager voor de tweede keer onder narcose werd gebracht door aangeklaagde 3.

2.2. Door al het 'seksuele geweld' is klager zich in de loop van de jaren steeds meer obstinaat gaan gedragen. Na zeer veel misdragingen besloten de broeders Franciscanen klager van het internaat te sturen. Dit gebeurde een paar maanden voor het eindexamen van klager, terwijl klager bijna altijd de beste leerling van de klas was. Achteraf gezien pakte dit voor klager slecht uit, omdat hij vanwege de huiselijke omstandigheden nergens anders kon gaan studeren.

Naast het seksueel misbruik is klager ook met zeer grote regelmaat afgeranseld door de broeders Franciscanen.

Nadat klager van het internaat was weggestuurd, kwam hij weer thuis wonen bij zijn moeder en haar nieuwe echtgenoot. De stiefvader van klager verweet hem dat hij van school was gestuurd en sloeg klager met grote regelmaat. Dit heeft klager er uiteindelijk in 1961-1962 toe gebracht bijna alle details over [internaat] te vertellen. Klager werd in eerste instantie echter niet geloofd. Wel hebben zijn ouders een gesprek aangevraagd bij de toenmalige overste. Hij kreeg na dat gesprek van zijn ouders te horen dat de overste had toegegeven dat er sprake was geweest van een lichte vorm van seksueel misbruik. De overste had de ouders van klager aan alle kanten afgeraden een officieel onderzoek naar de feiten te laten doen.

Klager heeft toen geprobeerd het zelf in de openbaarheid te brengen, maar liep steeds tegen een muur op, zoals blijkt uit de verklaring van klager in het '[naam]dossier'.

2.3. Klager hoopt op een oprechte en werkelijke erkenning van hetgeen hem is aangedaan in de jaren op [internaat]. Klager zou graag zien dat er maatregelen worden getroffen tegen diegenen die toen verantwoordelijk waren en nu nog posities binnen de Orde bekleden voorzover dat althans nog zinvol is.

Tevens wenst klager een financiële tegemoetkoming voor het leed dat hem is aangedaan.

Klager hoopt dat hij door een gegrondverklaring van zijn klacht mogelijk wat zelfrespect zal hervinden.

Tenslotte wil klager dat het misbruik dat hem is aangedaan in de jaren dat hij verbleef op het internaat [naam] openbaar wordt gemaakt.

3. De reactie (zakelijk weergegeven)

Broeder Werner, overste van de Duitse Ordensgemeenschap der Armen-Brüder des Heiligen Franziskus, beschikt over beperkte informatie van de toenmalige Nederlandse Kerprovincie 'Broeders Franciscanen Blijerheide' en heeft zich bereid verklaard deze informatie in het kader van de individuele procedures te geven. Waarbij opgemerkt dient te worden dat deze 'Ordensgemeenschap' zich noch civielrechtelijk, noch kerkrechtelijk aansprakelijk of verantwoordelijk acht voor hetgeen de toenmalige Broeders Franciscanen Bleijerheide hebben misdaan.

In 2003 besloot de toenmalige Nederlandse Congregatie van de Broeders Franciscanen Bleijerheide zichzelf op te heffen.

Voor zover mogelijk heeft broeder [naam] onderzoek gedaan naar de aangeklaagden. Van geen van de aangeklaagden is uit de archieven gebleken van enige vorm van wangedrag. Wel is broeder Werner bekend met meerdere klachten tegen aangeklaagden 2 en 3.

Mr. Baetens merkt op dat de klacht voor zover deze betrekking heeft op een niet met name genoemde assistent, niet ontvankelijk verklaard dient te worden.

Voorts betoogt mr. Baetens dat hoewel er tegen verschillende aangeklaagden meer klachten bekend zijn, dit niet automatisch tot een gegrondverklaring zou moeten leiden. Mr. Baetens is van mening dat er ook sprake moet zijn van meer specifiek steunbewijs om tot een gegrondverklaring van de klacht te komen.

4. Ontvankelijkheid klacht ten aanzien van aangeklaagde 4.

Op grond van artikel 3.2 van de Procedure moet het klaagschrift in ieder geval de naam van aangeklaagde bevatten.

Uit de archiefgegevens van de Congregatie is niets bekend over een assistent van de ziekenbroeder en dus ook niet wie dit eventueel geweest zou kunnen zijn.

Nu het niet mogelijk is gebleken de naam van aangeklaagde 4 te achterhalen, zal de klachtencommissie de klager niet ontvankelijk moeten verklaren in zijn klacht tegen aangeklaagde 4.

5. De beoordeling

5.1. Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

5.2. Niet ter discussie staat dat de door klager gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure.

5.3. Er zijn ongeveer zestig jaar verstreken sedert de feiten die klager aangeklaagden verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagden zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat de gebeurtenissen die klager schetst hebben plaatsgevonden.

Ten aanzien van aangeklaagde 1:

De Klachtencommissie acht aannemelijk dat klager tientallen malen door aangeklaagde 1 is meegenomen naar de wasruimte alwaar hij zich moest ontdoen van zijn pyjamabroek om vervolgens bij aangeklaagde 1 over de knie te worden gelegd. Vervolgens werd klager betast aan zijn piemel, ballen en anus, waarbij een lichte druk op de anus werd uitgeoefend.

De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt, in de eerste plaats door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klager zijn verhaal heeft geschreven.

Daarnaast wordt de verklaring van klager ondersteund door de verklaringen van andere klagers zoals die zijn weergegeven in hun formulieren 'Toestemming gebruik melding/klacht als steunbewijs' en die bij de Klachtencommissie bekend zijn onder 2012T775 van [naam], 2011T292 van [naam], 2011T585 van [naam], 2011T563 van [naam] en tenslotte 2013T970 van [naam]. Uit voornoemde verklaringen blijkt van soortgelijke ervaringen van klagers met aangeklaagde 1, uitgezonderd de vingerpenetraties.

De Klachtencommissie acht deze door klager in tweede instantie aangevoerde vingerpenetratie dan ook onvoldoende aannemelijk geworden.

Ten aanzien van aangeklaagde 2:

De Klachtencommissie acht aannemelijk dat klager gedurende verschillende jaren met regelmaat bij aangeklaagde 2 op de kamer moest komen, waarbij aangeklaagde 2 klager onderwierp aan een inspectie aan zijn kleding. Deze inspectie eindigde er altijd mee dat aangeklaagde 2 de kleding van klager fatsoeneerde waarbij hij de piemel, ballen en billen van klager betastte.

Tevens kwam het voor dat klager op de kamer van aangeklaagde 2 'seksuele voorlichting' van aangeklaagde 2 kreeg. Klager moest dan naakt voor aangeklaagde 2 gaan staan terwijl hem vragen werden gesteld. Tijdens het stellen van de vragen speelde aangeklaagde 2 met de piemel, ballen en anus van klager.

De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt, in de eerste plaats door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klager zijn verhaal heeft geschreven.

Tevens worden de gebeurtenissen zoals geschetst door klager ondersteund door de verklaringen van andere klagers bij de Klachtencommissie bekend onder 2011T376(4) van [naam], 2011T292 van [naam], 2011T555 van [naam], 2011T529(1) van [naam], 2010T174(2) van [naam] en 2011t557(1) van [naam].

Uit voornoemde verklaringen komt het door klager geschetste beeld van het betasten van de genitaliën op de kamer van aangeklaagde 2 meermalen naar voren.

Ook in het geval van aangeklaagde 2 is de Klachtencommissie op dezelfde grond van oordeel dat de door klager in zijn mail van 18 maart 2013 beschreven vingerpenetratie niet aannemelijk is geworden.

Ten aanzien van aangeklaagde 3:

De Klachtencommissie acht aannemelijk dat klager gedurende een periode van zes weken seksueel is misbruikt door aangeklaagde 3. Het misbruik bestond eruit dat klager zich bij iedere controle geheel moest uitkleden teneinde bij hem de temperatuur te kunnen opnemen. Bij het opnemen van de temperatuur stak aangeklaagde 3 zijn vingers in de anus van klager. Tevens acht de Klachtencommissie aannemelijk dat aangeklaagde 3 klager tweemaal onder narcose heeft gebracht waarbij klager is verkracht door aangeklaagde 3.

De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt, in de eerste plaats door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klager zijn verhaal heeft geschreven.

Daarnaast stoelt de Klachtencommissie haar overtuiging op het steunbewijs dat overvloedig aanwezig is. In de hierna te noemen zaaknummers wordt door de betreffende klagers zonder uitzondering gesproken over vingerpenetraties door aangeklaagde 3 bij het opnemen van de temperatuur bij de betreffende klagers: 2011T376(2) tnv [naam], 2011T292 van [naam], 2011T553 tnv. [naam], 2011T529(1) van [naam], 2011t557(1) van [naam], 2013T984 van [naam], 2013T970 van [naam] en 2011T563 tnv. [naam].

Voorts is voor de Klachtencommissie voldoende aannemelijk geworden dat klager ook tweemaal anaal is verkracht door aangeklaagde 3. De Klachtencommissie baseert haar overtuiging op de verklaringen van [naam], [naam], [naam] en [naam, voornoemd.

Allen spreken over het bedwelmen met een etherlap, dan wel een pilletje waarna zij bij het wakker worden jeuk en pijn aan de anus hadden. Waarbij [naam] aangeeft zich te herinneren dat hij een keer half bedwelmd was en aangeklaagde 3 tegen zich aanvoelde bewegen.

Tenslotte overweegt de Klachtencommissie dat er naast een grote hoeveelheid steunbewijs verklaringen liggen van de schoonzus en een jeugdvriend van klager die beiden aangeven dat klager reeds lang geleden met hen heeft gesproken over het hem aangedane seksueel misbruik.

Hoewel het verklaringen betreffen die terug zijn te voeren op klager zelf is de Klachtencommissie van mening dat zij in deze toch enig gewicht in de schaal leggen als zijnde het specifieke steunbewijs waarop mr. Baetens doelt in zijn reactie op het klaagschrift.

5.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagden met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klager was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas 8 à 9 jaar oud. Aangeklaagden waren voor hem personen waarin hij vertrouwen moest kunnen stellen.

5.5. Gelet op het feit dat aangeklaagden zijn overleden kunnen tegen hen geen maatregelen meer worden genomen. De gegrondverklaring van de klacht, alsmede de erkenning van het leed dat klager is aangedaan kunnen wellicht bijdragen aan de vermindering van dat leed.

5.6. Over het verzoek van klager om financiële vergoedingen kan de Klachtencommissie niet adviseren. Dit behoort niet tot haar taak.

Klager kan zich voor het verkrijgen van schadevergoeding met het onderhavige advies rechtstreeks tot de Compensatiecommissie wenden.

6. Het advies en de beslissing.

De Klachtencommissie adviseert de klachten jegens aangeklaagde 1, aangeklaagde 2 en aangeklaagde 3 gegrond te verklaren.

De Klachtencommissie verklaart de klacht jegens aangeklaagde 4 niet ontvankelijk.

Dit advies is vastgesteld op 4 juni 2013 door mr. G.A.M. Stevens, voorzitter, drs. J.L.H.H. Kunnen en drs. N.A.M. van Beelen, leden, bijgestaan door mr. M. Braspenning-Groeneveld, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan klager verzonden.

Aangezien zich in dezen geen overste heeft gesteld als kerkelijke gezagsdrager, wordt dit advies niet uitgebracht aan een overste. Niettemin kan klager zich op grond van een besluit van de Bisschoppenconferentie en de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) met dit advies zonder tussenkomst van een overste wenden tot de Compensatiecommissie.